

БІБЛІОТЕКА ЖИТОМИРСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Душа розпластана на пласі: Михайло Стельмах

до 100-річчя від дня народження

інформаційно-бібліографічний список

©Укладач: А. І. Мартинюк

Дата відбору матеріалу: 24. 05. 2012

Кількість відібраних джерел: 35

Михайло Панасович Стельмах народився 24 травня 1912 р. у селі Дяківці Літинського району на Вінниччині в родині незаможного хлібороба.

Перші його віршові спроби припадають на тридцяті роки, коли він по закінченні Вінницького педагогічного інституту (1933) вчителює спочатку на рідному Поділлі, а потім у школі села Літки на Київщині. Стельмах працює і як збирач народнопісенних скарбів; пізніше (після Великої Вітчизняної війни) він вдосконалював професійні навички фольклориста на посаді наукового

співробітника в Інституті фольклору та етнографії АН УРСР.

Перша збірка поезій «Добрий ранок» виходить за редакцією А. Малишка 1941 року.

Перебуваючи у лавах Радянської Армії, М. Стельмах зустрів Велику Вітчизняну війну. У 1941 р. отримав важке поранення в голову і спину. Після тривалого лікування – знову на фронті. Списаний медкомісією зі служби в артилерійській частині, працює спеціальним кореспондентом газети «За честь Батьківщини» (Перший Український фронт). Залікувавши друге важке поранення (липень 1944 р.), він повертається до лав захисників Вітчизни і закінчує війну на німецькій землі.

Під час війни у Воронежі та Уфі вийшли під редакцією М. Рильського дві збірочки фронтових віршів Стельмаха «Провесінь» і «За ясні зорі» (1942), у 1943 р. з'явилась надрукована в Уфі книжка оповідань «Березовий сік» за редакцією Ю. Яновського.

1943 роком датується початок роботи над вимріяним ще до війни великим прозовим твором. Праця над ним тривала вісім років; частини твору

«На нашій землі» (1949) та «Великі перелоги» (1951) створили в сукупності (після кількох «проміжних» редакцій окремих частин) об'ємний роман-хроніку під назвою «Велика рідня». Роман був удостоєний Державної премії СРСР і започаткував серію епічних полотен:

1957 р. – роман «Кров людська – не водиця»;

1959 р. – роман «Хліб і сіль», який разом з обома попередніми епічними творами письменника був удостоєний Ленінської премії 1961 р.;

1961 р. – роман «Правда і кривда»;

1969 р. – роман «Дума про тебе».

Останній роман – «Чотири броди» (1979, Державна премія України ім. Т. Г. Шевченка 1980 р.), як і «Велика рідня» і «Дума про тебе», об'єктом зображення має українське село 30-х років і часів Великої Вітчизняної війни. Автор порушив заборонені тоді теми: голодомор 1933 року, сталінські репресії, атмосферу недовіри та переслідувань, що панували в ті роки, свавілля партійних керівників.

Після виходу збірок «Шляхи світання» (1953) та «Жито сили набирається» (1954) письменник упорядковує дві книги вибраного – «Поезії» (1958) і «Мак цвіте» (1968) та видає кілька книжечок для дітей.

У 1957 р. вийшла друком п'єса «Золота метелиця», яка поклала початок низці драматичних творів: «Кров людська – не водиця» (1958); «Правда і кривда» (1965); «Зачарований вітряк» (1966); «На Івана Купала (Дума про Морозенка)» (1966); «Кум королю» (1967); «Дума про любов» (1971).

М. Стельмах – знаний далеко за межами нашої країни романіст, поет, драматург, повістяр («Над Черемошем» (1952); «Гуси-лебеді летять» (1964); «Щедрий вечір» (1967)), вчений-фольклорист.

Був удостоєний звання Героя Соціалістичної Праці (1972), депутат Верховної Ради СРСР ряду скликань, академік АН УРСР.

Помер письменник 27 вересня 1983 р.

Список складено на основі фонду бібліотеки ЖДУ ім. І. Франка. Він містить 33 джерела інформації (книги, статті з періодичних видань і збірників).

Список може стати у нагоді викладачам, студентам, аспірантам, а також усім, хто цікавиться творчістю Михайла Стельмаха.

1. **Україна. Верховна Рада.** Про відзначення 100-річчя з дня народження Михайла Панасовича Стельмаха : постанова № 4515-VI від 14 берез. 2012 р. // *Голос України.* – 2012. – 23 берез. – С. 5.
2. **Бабишкін О.** Михайло Стельмах / Олег Бабишкін. – К. : Рад. письм., 1961. – 215, [2] с.
3. **Бабійчук Т.** Добро і зло у романі "Правда і кривда" Михайла Стельмаха : заняття літ. гуртка / Тамара Бабійчук // *Укр. л-ра в загальноосвіт. шк.* – 2010. – № 5. – С. 33-37. - Бібліогр.: с. 37.
4. **Бойко М. Ф.** Мовна майстерність прози М. Стельмаха / М. Ф. Бойко. – К., 1960. – 31 с.
5. **Бондаренко І. І.** Фольклорні елементи в творчості М. П. Стельмаха / І. І. Бондаренко // *Нар. творчість та етнографія.* – 1982. – № 3. – С. 64-66.
6. **Гриценко П. Ю.** Подих часу над материком Михайла Стельмаха / П. Ю. Гриценко // *Вивчаємо укр. мову та л-ру.* – 2012. – № 19-21. – С. 91-95.
7. **Гриценко П.** Про антропоніми, топоніми та інші власні назви (на матеріалі прози Михайла Стельмаха) / Павло Гриценко // *Урок української.* – 2003. – № 3. – С. 23-27.
8. **Довженок Г. В.** Фольклористичні праці М. П. Стельмаха / Г. В. Довженок // *Нар. творчість та етнографія.* – 1982. – № 3. – С. 62-64.
9. **Домницький М.** Михайло Стельмах : літ.-крит. нарис / Микола Домницький. – К. : Дніпро, 1973. – 155, [3] с.
10. **Іщук М.** Трагедія таланту : [про М. Стельмаха] / Марія Іщук // *Київ.* – 2000. – № 7-8. – С. 106-112.
11. **Килимник О.** Світ правди і краси : проза М. Стельмаха / Олег Килимник. – К. : Рад. письм., 1983. – 217, [2] с.

12. **Ковальчук О. Г.** «Наджанрова єдність» як художня цілісність (проза М. Стельмаха) / О. Г. Ковальчук // Український повоєнний роман : проблеми жанр. розвитку / О. Г. Ковальчук. – К. : Вища шк., 1992. – С. 91-103.
13. **Кравченко С. В.** Біля джерел хліборобського духу (із спостережень над стилем романів М. Шолохова і М. Стельмаха) / С. В. Кравченко // Рад. літературознавство. – 1989. – № 2. – С. 58-61.
14. **Кудіна Л. М.** Михайло Стельмах. "Гуси-лебеді летять" : уроки л-ри в 7 кл. / Л. М. Кудіна // Вивчаємо укр. мову та л-ру. – 2011. – № 12. – С. 12-16.
15. **Наш Михайло Стельмах** : літ.-крит ст., етюди, есе / [упоряд.: І. М. Дузь, І. Є. Кравченко]. – К. : Рад. письм., 1982. – 366, [1] с.
16. **Панченко В.** Гуси-лебеді і морози 1921 року (дилогія Михайла Стельмаха «Гуси лебеді летять» та «Щедрий вечір») / Володимир Панченко // Укр. мова і л-ра в шк. – 1993. – № 9. – С. 4-8.
17. **Пастушак Т.** Естетичні концепти творчості Михайла Стельмаха в українській літературі / Тетяна Пастушак // Наукові записки. Серія: Літературознавство / Терноп. нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. – Вип. 2 (24) – Т., 2008. – С. 99-111.
18. **Пастушак Т.** Естетичні функції хронотопу в наративній структурі повістей Михайла Стельмаха / Тетяна Пастушак // Наукові записки. Серія: Літературознавство / Терноп. нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка ; [за ред. Поплавської Н. М.]. – Вип. 27. – Т., 2009. – С. 316-326.
19. **Пискунов В.** Трилогія М. Стельмаха / В. Пискунов. – М. : Худож. лит., 1966. – 109, [3] с.
20. **Пікалова А. О.** Концепти-образи "мати" та "сестра" як репрезентанти макроконцепту "родина" в поетичному мовленні М. Стельмаха / А. О. Пікалова // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка : наук. журн. / Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка, М-во освіти і науки України. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. – Вип. 54. – С. 201-203. – Бібліогр.: с. 203 (4 назви).

21. **Плачинда С.** Його бароко – скарб національний : до 95-річчя від дня народж. М. Стельмаха / Сергій Плачинда // Літ. Україна. – 2007. – 7 черв. – С. 1, 4.
22. **Подолінний А.** Там, де гуси-лебеді летять / Анатолій Подолінний // Слово і час. – 1992. – № 5. – С. 11-13.
23. **Про Михайла Стельмаха** : літ.-крит. матеріали / [упоряд. І. М. Дузь]. – К. : Рад. письм., 1972. – 297, [3] с.
24. **Пультер С.** На батьківщині співця великої рідні : [про М. П. Стельмаха] / Станіслав Пультер / Мої освітянські пошуки : роздуми педагога і методиста / Станіслав Пультер. – Житомир : Полісся, 2011. – С. 80-83.
25. **Семенчук І. Р.** Михайло Стельмах : нарис творчості / І. Р. Семенчук. – К. : Дніпро, 1982. – 225, [2] с.
26. **Семенчук І.** Романи Михайла Стельмаха / Іван Семенчук. – К. : Рад. письм., 1976. – 212, [2] с.
27. **Семенчук І.** Художня майстерність Михайла Стельмаха / Іван Семенчук. – К. : Рад. шк., 1968. – 170, [2] с.
28. **Сивак Л. М.** Роман Михайла Стельмаха «Чотири броди» як лірико-романтична епопея народного життя: правда історична і правда художня / Л. М. Сивак // Укр. л-ра в загальноосвіт. шк. – 2004. – № 8. – С. 27-28. – Бібліогр.: с. 28.
29. **Сологуб В.** «Приміряли вуздечку на Стельмаха...» : до 90-річчя від дня народж. М. Стельмаха / Василь Сологуб // Літ. Україна. – 2002. – 23 трав. – С. 6.
30. **Ткаченко Н. С.** Вивчення творчості Михайла Стельмаха : посіб. для вчителів / Н. С. Ткаченко, К. О. Ходосов. – Вид. 2-ге, змін. й доповн. – К. : Рад. шк., 1981. – 224 с.
31. **Ткачук М.** Гетеродієгетичний наратор як творець фікційного світу романів Михайла Стельмаха / Микола Ткачук // Наративні моделі українського письменства / Микола Ткачук. – Т., 2007. – С. 402-436.

32. **Штонь Г.** Дещо про все і Михайла Стельмаха осібно... / Григорій Штонь // Слово і час. – 1992. – № 5. – С. 9-11.
33. **Штонь Г. М.** Романи Михайла Стельмаха / Г. М. Штонь. – К. : Наук. думка, 1985. – 270 с. – (Літературознавство).
34. **Шумада Н.** Фольклор у романі Михайла Стельмаха «Кров людська – не водиця» / Наталя Шумада // Нар. творчість та етнографія. – 2005. – № 5. – С. 32-39. – Бібліогр.: с. 39.
35. **Яценко Т.** Вивчення автобіографічної повісті М. Стельмаха «Гуси-лебеді летять...» в контексті цінностей традиційного родинного виховання : 7 кл. / Таміла Яценко // Укр. л-ра в загальноосвіт. шк. – 2003. – № 7. – С. 10-14.